Сшиток 10

Ціна 15ц. 10 за $1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

— Підляко — се тобі заплата!

— **Страшне! — кликнула** графиня. — Мене, мене хочеш тут держати замкненою — аж він поверне? Боже милостивий, я сього не видержу — се мене з ума зведе! — зірвала ся з землї і наближилась до Льолї, що відвернула ся в бік.

— Дївчино, чому приказуєш терпіти невинній людині? Ненавидиш мойого сина — добре, розумію се, нещастє напоїло тебе отруєю і зробило з тебе злу. А однак, моя дитино, і його ти не повинна за се зневажати! Чи може він приказати свойому серцю любити тебе? Чи мав він може удавати перед тобою любов, якої вже зовсїм не мав для тебе?

І що тобі прийде з того, коли держатимеш мене в сїй печері — щоб його мучити опісля? Його серця тим способом не здобудеш — противно, він стане тебе ще більш ненавидїти!

— Хочу йому як найбільше болю задати — крізь зуби просичала циганка — хочу бачити його серце так скровавленим, як моє — нехай не буде нїколи щасливим, бо і в мене того щастя не стало.

Шкода ваших слів, пані, не зміните сього, що я рішила — я присягнула пімстити ся на всїх йому близьких і пімщу ся! Сама думка про пімсту дає менї вдоволенє — хочу його бачити таким нужденним, якою він мене зробив!

— Дївчино — бій ся Бога — ти хиба розум тратиш!

Льоля зареготала ся страшно і поки ще графиня могла яке слово сказати, вона, мов божевільна, вибігла з печери.

Графиня обезсилена впала на землю. Опанувала її трівога перед тою дївчиною, котру хотїла пожалувати, але мусїла гидувати ньою. Місто приятеля, як того сподївала ся, знайшла в циганцї ненавистю палаючого ворога... А в руках тої божевільної дївчини спочивало її житє!

— — — — — — — — — — — —

Льоля вернула тепер до печери, з котрої підступом вивела графиню. Застала там Ураку, дуже пригноблену, а побіч ньої якийсь малий звиток.

— Остаточно приходиш! — промовила змученим голосом — вже найвисша пора, мусимо рушати в дорогу — отсе вже день кінчить ся...

Льоля увійшла в глубину печери і за хвилю вернула з малим звитком в руцї.

— Я вже готова — можемо йти! — сказала.

Стара тільки кивнула головою. Ще раз розглянулась по печері й вийшли у лїс.

Йшли мовчки побіч себе. Стара циганка була дуже сумна — не могла зрозуміти що сталось з ґрафинею.

Межи Уракою а Льолею наступило від якогось часу певне напруженє. Стара бачила, що Льоля чогось обавляєть ся її, щось перед ньою скриває, що нераз цїлими годинами волочила ся по лїсї і часто її нарочно уникала. І тепер, з під ока приглядала ся дївчинї, котрої лице мало якийсь дуже пригноблений вираз.

Стара почала розмову, але Льоля відповідала лише короткими словами, отже сим зражена, замовкла. Ніч вже запала а вони все ще йшли дальше. Та після кількох годин Урака відчула сильне умученє і захотїла спочати. Льоля пристала на се, видно, було їй те зовсїм байдуже. Знайшовши затишне місце на супочинок, Урака вскорі заснула, а Льоля положила ся побіч ньої. Минуло троха більше чим дві години, коли стара пробудила ся — була вже днина. Ясне промінє сонця продирало ся крізь галузє дерева, а пташки виспівували свої ранні пісеньки.

Урака протерла очи, опісля підняла ся і споглянула на бік. Оклик здивованя вирвав ся з її уст. Що се значить? Місце побіч ньої було пусте, вузлика також не стало — Льоля десь зникла!

— — — — — — — — — — — —

Тільки стара заснула, дївчина підняла ся і вернула тою самою дорогою, що прийшла. Бід часу до часу відпочивала, збирала по дорозї суниці і дальше йшла своєю дорогою. Коли вже дійшла до печери, яку тільки попереднього вечера разом з Уракою лишила, сонце вже підня ло ся високо в гору. Тут поставила на землю свій вузлик, виймила з нього деяку поживу і з поспіхом пішла до печери, де замкнена була нещасна ґрафиня.

Прийшла туди дуже задихана. Лиця загорілись зі скорого бігу. Сягнула рукою до кишенї і крикнула нагло з перестраху — не знайшла там ключа від дверий. Очи її сильно побільшились, а коли поглянула на моxом оброслі двері, побачила ключ в замку. В поспіху, попередньої ночі забула перекрутити ключа і схопати. Трівога

її обняла — руки і ноги тремтїли під нею немов в пропасниці — не мала відваги заглянути в печеру. Аж по часї відхилила двері і зараз з криком відскочила. Печера була пуста — ґрафиня втїкла.

— — — — — — — — — — — — —

По відході Льолї ґрафиня перебула страшні муки, роздумуючи над своїм незавидним положенем і не будучи з силї знайти виходу із нього. Думка, що цїлі лїта мусїтиме перебути у тій вузкій землянцї, в занечищеному повітрю, доводила її до божевіля. З розпуки, майже несвідома того що робить, наближила ся до дверий, щоб останками своїх сил спробувати видусити двері. Але коли тільки тїлом наважила на них — пропала враз темрява, ясні зіроньки моргнули до неї з високого неба, а свіжий вітрець додав враз нових сил.

Оглянула ся кругом — чи се не сон такий чарівний?

— Нї, нї, вона не помиляєть ся — ах, як тут свіжо — повними грудьми вдихує оживляючий воздух.

Ще не могла зрозуміти, що стало ся — непевним ходом подалась вперед, потім оперла ся об недалеке дерево і все ще кругом розглядала ся.

— Вільна, я вільна! — шепотїли уста — а що се прийшло так нагло, то вона з радости сама собі не довіряла чи остала при здоровому умї.

Роздумувала про се, що минуло — нагадала й циганку, і страшна трівога її напала. Дївчина могла кождої хвилї вернути і запхати її знова в ту страшну вязницю. Чи вона схорована, обезсилена, зможе оборонити ся перед тою сильною дївчиною?

Мусить втїкати, втїкати як найскорше.

Вернула ще раз до своєї вязниці, напила ся води, забрала оставший ще кусок хлїба, і не оглядаючись позад себе, втїкала лїсом щораз дальше і дальше.

Після двогодинного поспішного ходу побачила, що переціннла свої сили, які стали її тепер зовсїм опускати, і вона прийшла до переконаня, що перше мусить випочати, щоб йти дальше. Обавляючи ся положити на отвертому місцї серед лїса, вона шукала якогось схорониска. І пощастило її — в недалекій віддалї на скраю лїса, побачила якісь руїни. Не надумуючись довго звернула ся в тому

напрямку. Була так змучена, що з трудом тільки доволїкла ся туди. Якесь дивне почуване ньою заволодїло, почуване цїлковитого опущеня... і вона мало що в голос не розплакала ся. Остаточно дійшла до руїн.

Місячне світло падало на майдан стелючи великанські тїни порозбиваних стїн поважної колись будівлї. Ґрафиня станула перед заокругленою брамою, розглядаючись розважно кругом себе.

На подвірю скрізь лежало цїлими купами велике й дрібне каміне. Найвисше знимала ся струнка вежа, з ґотицькими вікнами, а посеред подвіря була знова старинна камінна криниця, з двома львиними головами, з котрих колись певно випливала вода.

Цїлість будови, освітлена нїжними промінями місяця, представлялась чаруючо. Ґрафиня наближилась до камінної лавки і присїла. Посеред тої романтичної природи її здавало ся немов би то вона вже зовсїм зірвала із сим житем і знайшла ся нараз вже на другому світї.

Повела кругом сонними очима; така тут тишина скрізь царила — що здавалось її, що те все тільки у снї її ввиджаєть ся.

Зітхнула глубоко, грудь підняла ся, а уста прошепотїли болїсну скаргу:

— Чому-ж, о Боже, є люди від вродженя призначені тільки на терпіня та муки?

Чим же я провинилась супроти Тебе, о Боже, що рука Твоя так тяжко мене діткнула?

Чи вже давно я не відпокутувала гріху своєї молодости?

Тяжка сльоза покотила ся по її лици. Дрощ потряс цїлим тїлом — така холодна й вогка ніч, колиб хоч тут могла знайти яке пристановище...

Повела очима і у віддалї кількох ступнїв побачила вузкі сходи. Без надумуваня зійшла тими сходами в долину і дістала ся в півокруглу пивницю, в якій темряву розганяло декілька місячних промінчиків, що діставались туди через мале віконце, примїщене високо в горі. Відітхнула глубоко — остаточно знайшла бодай таку захорону. Розглянувшись кругом себе, побачила досить широке заглубленє, в котрому мусїв вже певно хтось давнїйше

ночувати, бо було там устелене леговиско з моху та сіна. Ґрафиня була так дуже змучена, що радісно повитала се невигідне і троха тверде леговиско і без надумуваня положилась на ньому.

Замкнула очи — але на диво, хоч як була змучена, не могла заснути. Найперше наполохала її якась нічна птиця, що влетїла туди і боязно стріпотала крилами, потім знова зашелестїло щось коло її ніг — се мишка вилїзла з дїри і бігала коло ньої — одним словом — не було тут дуже мило. Вона від часу до часу замикала очи і зараз отвирала трівожно розглядаючись кругом себе.

Нараз здрігнула ся цїла і зірвала на рівні ноги. На горі, понад ньою, хтось ступав повільно, немов дуже змучений. Серце у ньої перестало бити — здержала віддих і наслухувала.

Ось знова чує — мусить се бути хід чоловіка — хто-ж мігби то бути? Чи може циганка зайшла за ньою аж сюди? О, Боже — а може то який лихий чоловік замешкує сї руїни?

А тепер — милосерний Боже — тепер почав сходити в долину. Хотїла зірвати ся, втїкати, але члени її тїла задеревіли — широко отвореними очима вдивляєть ся в місце де кінчать ся сходи...

— Що за страшна ніч!

Ось чує хід щораз близше — серце бє щораз сильнїйше.

Затиснула зі страху зуби — вже бо заглянула його у вході. Світло місяця кинуло свій відблиск на страшну постать — був се мущина. Як страшно виглядав.... Убранє майже повисло на вихудїлих членах його тїла; покудовчена, темна борода обростала йому лице, а само лице — страх збирав глядїти на нього! Висохло, запало ся, посинїло; очи запали глубоко в дїри... взагалї був се наче мертвець, що тільки що підняв ся з гробу. Йшов до ньої, погляд впявши в землю — аж і спинив ся коло графинї.

Тепер доперва вона страшно скрикнула.

Незнакомий, що видно не сподївав ся тут застати нїякої живої людини, подав ся взад. Здивований глянув

на своє леговиско і на ньому побачив чужу йому женщину.

Хвилю стояв непорушно. Бачив, як вона у великому страху здіймила руки до нього — і зареготав ся страшно.

— Ха, ха, ха — біднятко — боїш ся мене? Вірю, вірю — кликав насмішливо — я-ж бо не належу вже до вас, до людського товариства — я непотріб, шумовиння! — Втїкай — втїкай — нещасна жінко — хто-б ти не була — оминай се місце, де гніздить ся злочин!

Бідній графині зі страху вернула давна сила. Підняла ся з леговиска і з тихим та стрівоженим окликом підняла руки до нього:

— Ради Бога — скажи чоловіче — хто ти такий? Я — я...

— Тремтиш! — перервав незнакомий — ха, ха, ха, від давна не осмілила ся нїчия нога наближити ся до мене — а коли сюди хто заблудив — втїкав чимскорше передімною!

Йди, жінко, йди — не хочу тебе тут бачити! — Втїкай — втїкай — не можу знести людського лиця, що прига-дує менї мою вину, мій злочин! Геть — геть — вдусиш ся повітрєм, котрим я віддихаю!

Хочеш знати, хто я такий — люди кажуть, що я убійник!

РОЗДІЛ XXXV.

ЗБИРАЮТЬ СЯ ХМАРИ.

— Се ти Іване? Добре, що бачу тебе! Чому-ж так рідко коли приходиш до мене? — питав спараліжований барон Герват старого, вірного слугу, що саме увійшов до кімнати.

Уважай, мій любий — я-б волїв, щоб ти наглядав постійно коло мене, тоді бідна Лукійка не мусїлаб так мучити ся.

Старий Іван наближив ся до пана, а оглянувши ся боязно на двері сказав придавленим голосом:

– Ради Бога, нехай пан барон тихше говорять, ніхто не повинен знати, що я тут. Пані баронова заборонила мені сюди заходити, під загрозою прогнаня з роботи.

Старий пан глянув несупокійно на нього і тяжке зітхнене добуло ся з його грудий.

— Мій Боже — прошепотів — все, все мені забрала навіть дитину! Знаю, що вона все тільки роздумувала над тим, якби то мені й Лукійці як найбільше прикрости зробити — ах, яке то нужденне, безпорадне сотворінє із мене!

Старий Іван сумно глянув на нього; він то справді відчув найлїпше, як його пан тяжко терпить і серце йому стискалось на саму думку про се, про що прийшов йому сказати.

— Може Бог змінить се, ласкавий пане! — потїшав його тихим голосом так лиш, щоб бодай щось сказати.

— Іване — сказав граф зітхнувши — вже десята година а Лукії нема. Піди до ньої і поглянь, чи що злого її не стало ся, маю якесь дивне прочутє.

Слуга не порушив ся з місця тільки дивив ся сумно на свойого пана. Тепер прийшла остаточна хвиля — тепер мусить зболїлому старцеви спричинити ще новий біль.

— Ласкавий пане — промовив.

В прочуваню чогось злого, барон підняв ся на ліжку. Лице його збілїло мов у мерця — очи сильно побільшили ся.

— Іване, бачу, що мусїло щось стати ся — не хочеш мені сказати — о Боже милостивий — Лукія... що з ньою?

— Нема її тут — виїхала!

Барон немов задеревів, з напів отвореними устами і остовпілим поглядом дивив ся на нього — потім впав обезсилений на подушки.

— Виїхала? — О, Боже — послїдня вже дитина мене оставила! Лукійко, Лукійко — що-ж тепер станеть ся зі мною?

Біль нещасного чоловіка здавив Іванове серце.

— Ласкавий пане — заспокійте ся, прошу — вислухайте мене найперше до кінця. Вона булаб вас нїколи і

ні-за-що не опустила, колиб не була змушена до сього!

Хорий стиснув обома руками голову, немов будучи в страху, щоб не пукла йому.

— Ні, ні, я сього хиба вже не пережию — щож робити му тепер без своєї дитини? Ох, Іване, Іване, коби мене вже раз смерть звільнила від тих терпінь! Єлена мене опустила, а тепер ще й Лукія!... а я нужденний, безсильний, мушу тут лежати, що дня мушу зносити нові прикрости — о, Боже, сього вже за богато для слабого чоловіка!

В словах нещасного батька пробивалась така розпука, що Іван мусїв відвернути ся, щоб крадьком обтерти сльози.

Нараз барон знова підняв голову.

— Іване — сказав — я не в силї ясно думати, не можу зрозуміти чому Лукія виїхала звідси! Вона, що зовсїм так посвятила ся задля мене, що забула про свою молодість а старала ся тільки о те, щоб менї послїдні хвилї влекшити — як же се вона тепер мене оставила? Ти сказав, що мусїла — скажи, як се розумієш.

Слуга знова наближив ся до хорого і похилив ся над ним.

— Пане бароне, вашій бідній донечцї мало серце не пукло коли мусїла сей дім оставляти, не попращавши ся з вами — але подї було инакше зробити. Хтївши рятувати своє житє, мусїла чимскорше втїкати — инакше булаб пропала!

— Бій ся Бога — Іване — що говориш? Скажи, як менї тебе розуміти? Невже-ж Лукія була в небезпеці житя?

Ходи сюди, Іване, сїдай тут коло мене і розповідж все, нїщо не закривай передімною.

Іван якось нерішучо присів на кріслї, побіч ліжка, і тихим голосом почав розповідати все, що зайшло від вчерашнього вечера. Коли скінчив, барон закрив лице руками і гірко заплакав.

Лиш завдяки Божому Провидїню його дитина уйшла смерти — о, Боже, Боже — як йому дальше жити серед такого окруженя?

Біль його не мав границь, а старий Іван старав ся

всякими способами його заспокоїти.

— Милосерний Боже — скаржив ся хорий — коли для тої страшної женщини не є святим навіть житє моєї дитини — чи-ж і я не стану її на завадї? Не ходить менї о мое житє — нї, я радо умру, бо житє моє повне муки, але обавляю ся смерти тільки задля моїх дїтий — я хотїв би ще бачити мою Лукійку щасливою! А внутрішній голос впевняє мене ,що також Єленка жиє, що побачу ще ї! — не хочу вмирати, не давши благословеня моїм обом дочкам.

Лагідними словами вдало ся слузї успокоїти хорого. Запевнив його, що буде все на сторожи коло нього, і охоронить від всякої небезпеки. Тепер вже мусїв відїйти, коли хотїв, щоб нїхто не дізнав ся про його розмову з бароном.

Нещасний чоловік остав знова самий зі своїм терпінєм.

В той самий час у спальні баронової розіграла ся страшна сцена. Злочинна жінка зле перебула ніч.

Коли слуга попереднього вечера пішов просити Лукію на чай — нїхто не отворив йому дверий, ані нїхто не відозвав ся; відїйшов з тим переконанєм, що вона вже спить.

Так злочинцї, мати й син, мусїли залишити вижснанє їхнього наміру до другої днини — але цїлу ніч гарна пані, понервувавшись, не могла заснути.

Нетерпеливо вижидала другої днини; попала майже в стан горячкової нетерплячки, так дуже хотїла вже виконати свій намір і позбути ся ненависної пасербицї.

Яке-ж було її здивованє, коли другої днини рано Лукія не явила ся при столї. Дотепер ще нїколи такого не трафлялось, отже баронова цїла аж трясла ся з обуреня, не хотїла однак за нею посилати, щоб на всякий случай не викликати якого підозріня. Барон Альфонс також був дуже подражнений. По снїданю пішов зі своєю мамою до її кімнати і знова зажадав проший, щоб сплатити найбільше лекучі довги.

Прийшло межи ними до виміни горячих слів, а сварка скінчила ся тим, що баронова, як звичайно, подала ся

і дала улюбленому синкови більшу суму гроший.

Се не поправило гумору гарної пані і остаточно, не будучи в силї поконати нервового подражненя, післала слугу по Лукійку, щоб вона сейчас прийшла до ньої.

Чекала досить довго на поворот післанця. Лагодила ся вже здорово його висварити за непоквапність — коли се побачила його застрашене та виблїдле лице.

— Прошу ласкавої пані, не можу знайти панни — шукав всюди — покоївка сказала, що лїжко панни було зовсїм нерушане сьої ночї.

Баронова відступила взад.

— Нема її? — Втїкла? — кликнула — о, Боже, як се могло стати ся, — нї, нї, я не можу в се повірити.

Не менше вражінє та вістка справила й на Альфонсовї, і він дивив ся на слугу здивованим а заразом й перестрашеним поглядом.

— Так є, прошу ласкавої пані, втїкла, покоївка така перестрашена — сама не знала, чи має донести про зникнене панночки, чи нї. Вона менї сказала:

— Скажи, що панночка мусїла виїхати, бо не стало також ручної торби до подорожі і декілька строїв!

Баронова стояла блїда, мов крейда, коли за те, молодий барон ходив по кімнатї великими ступенями. Мати по хвилї звернулась до нього:

— Ходи, Альфонсе, переконаємо ся самі, чи так є дїйсно, бо я прямо вірити в се не хочу.

Опершись на рамени сина, пішла до кімнати Лукії. Проти ньої вийшла вистрашена покоївка. Вона була переконана, що баронівна вскорі верне — тому не донесла пані про її зникнене.

Страшна трівога заволодїла бароновою. Що могло спричинити втечу дївчини? — Се питанє не раз ставила перед себе.

Коли се прийшла її якась думка до голови і вона звернула ся до Альфонса.

— Він мусить знати куди вона виїхала, йому вона напевно мусїла про се сказати! — і зараз звернула ся до виходу.

За хвилю увійшла в кімнату свойого чоловіка. Хорий здивовано звернув свою голову до ньої, бо не був при-

звичаєний до того, щоб його часто зі співчутя відвідувала, а коли приходила до нього, то се мусїло означати щось над'звичайного.

Баронова поглянула з боязню на нього і тяжко впала на крісло.

— Оскар — що се має значити, Лукія десь зникла, ти мусиш знати куди се вона виїхала?

Не мала відваги піднести на нього очий, а він відчув затаєну трівогу в її голосі. Коли зараз не відповів на її питанє, вона підняла ся з обуренєм.

— Так і можна було сподївати ся того — вона все була неоглядною, а ти її в тому ще під'охочував. Нагло втїкає з хати і ні троха тим не журить ся, що свїт знова кине каменєм на мене за се!

Розумієсь, будуть говорити: „бідна дївчина має мачуху — хто знає, що там могло зайти". І о се її найбільше ходило, вона хотїла менї пошкодити — а ти знав про се і не запобіг сьому!

Барон з трудом піднявсь троха в гору, а коли його очи з якимсь дивним виразом спинили ся на її лици, баронєва мусїла спустити очи в низ.

— Нї, я не знав про се, Кльотильдо! — понїс ся його сильний ще голос — доперва тепер я дізнав ся про її втечу. Видно, бідна дитина не була в силї дальше вже боронити ся перед тобою і потайки оставила хату, як і старша її сестра!

Баронова поблїдла, але за хвилину підняла уперто голову в гору.

— Але-ж розуміеть ся, я знала про се, що знова вся вина впаде на мене! — відказала скаженїлим але придавленим голосом.

На жаль, ти все береш її в оборону. Дїйсно, колиб я була знала які приємности тут мене спїткають, волїлаб я була остати самою!

На сї слова хорий не був вже в силї здержати ся.

— Ах, так, велика се шкода для нас всїх. Сто раз лїпше булоб для мене і для моїх дїтий, колиб я був тебе нїколи не знав. Я розумію, ти хотїла бути богатою, хотїла бавити ся і тому зловила мене!

Але не досить того, що вживаєш моїх богацтв, як

тобі лиш подобаєть ся та скілько захоче ся — але ще й мої дїти стали тобі на перешкоді, стали тягаром для тебе; від першої хвилини ти їх ненавиділа і найрадше булаб ти хотїла бачити їх на марах!

Баронова підняла голову, її очи загорілись зловіщим вогнем.

— Хто се сміє говорити? — скрикнула різним голосом.

Хорий однак відчув в її голосї трівогу, мимо того, що старала ся її закрити обуренєм.

— Я се кажу і тверджу рішучо. Але горе тобі, горе тобі негідна жінко, коли щастє відвернеть ся від тебе.

— Дурню — казилась баронова — сим ти вже зовсїм зірвав зі мною! Тепер, коли тебе твої дїти лишили, коли вже не маєш нїкого, щоб журив ся тобою — тобі треба було жити в згодї зі мною, бо ти тепер зовсїм в моїх руках! Пожди, затямиш ти ту хвилину — не забуду тобі нїколи того, що ти тепер сказав!

Се сказавши, тріснула дверми за собою. Хорий дивив ся за нею перестрашеним та задеревілим поглядом — потім скрив своє лице в долонях.

Тілько що баронова вийшла в сїни як враз її лице змінило ся. Трівога тепер відбила ся на ньому. Видно, обняв її якийсь невисказаний страх і вона боязно оглянула ся кругом себе, чи нема кого поблизько, що міг би почути її розмову з чоловіком. А зараз опісля ще раз звернула свої очи на двері, котрі тілько що замкнула.

— Що-ж се було? — сама себе спитала. — Що він хотїв сим сказати? Як він прийшов на таку думку, що я — що я бажала...

Знова глянула боязно кругом себе. І нараз її лице немов закамянїло і приняло жорстокий вираз.

— Чи ненарочно, чи з застановою сказав сї слова — все одно, мушу постаратись о се, щоб перед другими не виповів ся з тим самим. Не було се розумно з твоєї сторони, мій любий, що ти вимовив ся зі своїми думками — додала зі страшним сміхом — тепер можу постарати ся, щоби ти більше не говорив сього — коли уста твої на все занїмють, не будеш в силї менї шкодити!

З дико викривленим лицем пішла дальше — а ста-

речь і не прочував, що смерть повисла також і над його головою.

— — — — — — — — — — — — —

Того самого вечера, в одній з кімнат дуже популярного шиночку, зібрало ся товариство молодих людий. Почали грати в карти — а барон Альфонс, що частину грошей, одержаних від матері, ужив на заспокоєнє довгів, також взяв уділ в грі. Між иншими був там і Вайтленд, якого радо витала спортова молодіж, але він тільки зрідка ставляв малі ставки гроший — а при тім не спускав з очий барона Альфонса, котрий нинішнього вечера виграв вже більшу суму гроший. Се вправило його в добрий гумор, так що вже майже зовсім забув про неприємности минувшого дня. Оповідав богато і голосно, а Вайтленд був одним з найуважнійших його слухачів. Врешті почали розмавляти про останні перегони, на яких барон поніс великі втрати.

— Дітьче поводженє — кликнув він тепер голосно — чи бачили ви, панове, чорного огера, котрого я купив від поручника Рамбаха. Я думав, що зможу його пустити на найблизші перегони; зачинаю його уїзджувати, задаю собі всяких можливих трудів, але — чорт знає, що се є — нїщо з ним не можу зробити. Так много гроший заплатив за нього — немов в болото кинув — можна його на смерть убити а не рушить з місця.

— Бути може, пане бароне, що не у властивий спосіб берете ся до нього — кинув знагла Вайтленд. — Звірята є також дуже вражливі і належить звертати пильну увагу на їх прикмети, бо в кождого коня є вони своєрідні — значить з кождим звірятем треба знати як обійти ся!

— Ого, з такою бестією, здаєть ся мені, нїхто не дасть собі ради! — кликнув з гнівом Альфонс — я вже й спровадив до нього досвідченого джокея — але й він не може собі порадити із ним.

— Я-б бажав спробувати, бувби се доперва перший кінь, котрогоб я не був в силї змусити до послуху! Заложу ся з вами, що поконаю його! — сказав смілий їздець.

Слова Вайтленда викликали загальне зацїкавленє, бо майже всї з присутних знали огера і знали, що з ним нема жартів. Почали тиснути ся до нього, засипували його рїжними питанями і з провола Вайтленд став осередком

цїлого гуртка цїкавих. Бліде, нїжне лице Вайтленда не зраджувало нї найменшого зворушеня. Остав свобідним і супокійним, мимо частих висловів недовіря зібраних і вкоротцї стали закладати ся одні за а другі проти Вайтленда. Передовсїм Альфонс заложив досить поважну суму гроший, бо був певний, що Вайтленд не зможе приучити того коня.

Сильне оживленє запанувало в гуртку зібраних. Сміяли ся й жартували з закладів, а більшість була тої думки, що Вайтленд подасть ся.

Рішили дати йому три днї часу — коли до того часу не вдасть ся йому уїздити коня, то заклад програний.

Пізно в нїч доперва почало товариство розходити ся, а пращаючись Альфонс запросив Вайтленда до себе на другий день в передполудень.

Вайтленд явив ся точно в означений час, а стрінувши барона в передсїнку, пішов з ним зараз до стайнї. Підчас, коли стаєнний виводив огера, Вайтленд звернув свої очи в гору, до вікон. Опісля всю свою увагу звернув на коня. Був се дїйсно прекрасний кінь — як знавець він зараз пізнав всї його прикмети — ставна будова, мірні, цїпкі ноги подобались йому, але не застрашувало його, що кінь широко роздував нїздря і несупокійно кидав головою.

Барон зложив руки на грудях, іронїчно підсміхав ся і вже в душі радів з побіди над Вайтлендом. Молодий їздець наближив ся до коня, поклепав по струнків шиї і при тім бистро дививсь йому в очи. Опісля рухом блискавки скочив на сїдло. Кінь почав із ним несупокійно танцювати кругом, але Вайтленд сильно тримав його за уздечку. Завваживши, що несупокій коня змагаєть ся, він злегка поклепав його по шиї і промовив до нього на спосіб заводових їздців.

Се помогло, кінь успокоїв ся троха. Тепер хотїв їздець змусити його до бігу, та се неподобало ся коневи — ледво їздець потиснув його колїнами — кінь скочив нагло і станув на задних ногах просто мов свічка. Хто другий бувби напевно зїсунув ся з коня, — але Вайтленд немов прирїс до сїдла, а лице його не зрадило нї найменшого несупокою. Барон був вдоволений з норовів коня. В той час саме надійшов старий Іван, зі шклянним начинєм на

воду. Тільки що глянув на їздця, котрого кінь старав ся викинути з сїдла — як начинє випало йому з рук і впало на землю.

Молодий їздець спостеріг се — лице його поблїдло на хвилю, а рука, що тримав ньою уздечку, затремтїла — але зараз в другу хвилину здобув свій давний супокій. Старий слуга тремтячими руками визбирав куски шкла, при чому все підносив на їздця дивний погляд, а опісля пішов вільним ходом до хати.

Вайтленд мусїв тепер цїлу свою увагу звернути на коня, котрий що кілька крокїв знова кидав ся і ставав дуба, хотячи позбути ся невигідного тягару. Барон Альфонс з насмішкою приглядав ся марним з'усилям їздця.

Вайтленд врешті здержав сїра, що вже цїлий був спітнїлий, хтївши його оставити на хвилю, щоб випочав, а потім знова розпочав пробу на ново.

— Ха, ха, ха, бачите, коханий пане Вайтленд, що я нї троха не пересадив. Надармо мучите ся, я се сказав зараз! — сміяв ся Альфонс.

— Будьте терпеливим, бароне, від першого удару не впаде нїяке дерево! — відказав Вайтленд, котрому вже темно-червона краска виступила на лице.

Нараз зіскочив з сїдла, оглянув попруги, попустив троха, погладив коня і знова вискочив на нього.

В його очах горів дивний вогонь а на лице виступила завзятість. З цїлою силою стиснув тепер коня колїнами, а на його знак головою погонич вдарив коня батогом — він спняв ся в гору, а діткнений зелїзними колючками, пустив ся вперед так шаленим бігом, що аж земля дудніла.

Погонич все тріскав батогом, а кінь гнав мов стріла вперед, ледво дотикаючи ногами землї. Барон здивований глядів на се видовиско. Врешті кінь почав тратити силу, цїлий запінив ся — але все ще гнав повним бігом, та тільки його рухи ставали щораз повільнїйші. Хоч від часу до часу старав ся ще скинути їздця із себе, але бачучи безуспішність своїх змагань, давав ся вести після його волї.

Врешті Вайтленд стягнув поводи і кінь станув, тремтячи цїлим тїлом і сильно храпаючи ніздрями. Сила і

розум їздця побідили. Був се вельми цікавий вид, глядіти на змагання дикого звіряти, що пізнав вперше руку дійсного їздця.

Барон вже давно забув про все инше, про свій заклад та свою ворожбу, що Вайтленд піддасть ся, тепер в ньому прокинув ся знова спортовець — то-ж, похиливши ся вперед, приглядав ся рухам коня. Тепер ,коли вже Вайтленд зломив опір звіряти, можна було почати науку ходженя .Не дуже то легка праця була, хоч, що правда, звіря тепер піддавало ся сильнійшій волї, але Вайтленд не міг ні на хвилю відвернути своєї уваги від нього, коли не хотів стратити над ним панованя.

І врешті по многих трудах вдало ся йому се осягнути. Шаленим бігом прогнав огер майданом, витягнувши вперед голову, а потім за легким стягненєм поводів, пішов дальше легким ходом.

— Гаразд, гаразд! — кликнув врадуваний барон. — Дійсно, пане Вайтленд, ви є знаменитим їздцем, ви віднесли сьогодня величаву побіду. Ради Бога, ніколиб я був не припустив сього, щоб ви, на позір так нїжно збудовані, могли поконати так дикого коня. Прийміть найщирійше моє признанє.

Вайтленд здержав вже слухняного коня. Але як він тепер виглядав! Розбурхане волосє спало йому на розпалене лице, на чолї світили великі краплї поту. Без заперечня, забрало йому незмірно богато зусиль, доки не запанував над звірятем.

— На сьогодня вже досить — початок зроблений! — сказав задиханий, стараючи усміхнутись, і зїскочив з коня. Потім кивнув на стаєнного і казав йому кілька разів провести спітнілого коня по майдані а опісля в стайні добре витерти.

— Так ходїм тепер на гору, випємо шкляночку вина на ваше здоровлє! — кликнув втїшений барон.

Знаменито, знаменито — доперва то люди будуть отвирали очі, коли виведу такого дикого бігуна на слїдуючі перегони. О — ви мусите менї допомогти, дорогий пане Вайтленд, щоб я міг до того часу свого огера трохa уїздити.

Вайтленд притакнув головою. Був тепер дуже блї-

дий. Знова піднїс очи на гору до вікон, потім, прийнявши запросини барона, увійшов в палату. На горі проти них вийшла баронова і дуже радо привитала їздця.

— Справді, з вас знаменитий їздець! Любувалась я вами з вікна! — кликнула, витягнувши на повитанє до молодого їздця руку. Вайтленд ледво діткнув ся її руки. Властиво належало було йому поцїлувати подану руку, але він тільки мовчки поклонив ся пані дому. Коли підняв голову і очи обоїх стрінули ся, баронова здрігнулась троха.

Сїли при столї. Барон приказав подати вина і такий був балакучий, що Вайтлендова мовчанка не дуже так замітною була. Молодець крадьком, повів очима кругом, немов шукаючи чогось. Був блїдий, віддихав тяжко, а очи його мали якийсь дивний відблиск. Коли потім настала довша хвиля мовчанки, він звернув ся до баронової з запитом:

— Ласкава пані певно дуже цївавлять ся їздою на кони — я бачив ласкаву паню в ложі з молодою дамою, певне донечкою пані.

Гарна женщина зблїдла.

— Так — відказала скоро — се була моя пасербиця.

— Можу зарезервувати для пань два місця на сьогоднїшний вечір? — спитав Вайтленд.

— Нї, нї, дякую дуже, сьогодня не можу, я — моя дочка — виїхала — відказала тремтячим голосом.

Молодий їздець задрожав і споглянув на баронову допитливим поглядом. За хвилю попращав ся і вийшов.

— Виїхала! — говорив до себе. — І так знагла? Я бачив, що була чимсь зажурена, коли се говорила — шукала, видно, викруту — щось в тому криєть ся — мусїло щось стати ся і я маю дізнатись про те — мушу!

— — — — — — — — — — — — —

Коли вже добре стемнїло, тодї доперва старий Іван відважив ся увійти в кімнату свойого нещасного пана. Знайшов його в дуже поганому станї, але коротенько лиш при ньому забавив ся, бо так був сьогодня розбурханий, що нїгде не міг знайти для себе супокою.

Перед його очима все був — молодий їздець на дикому кони. Старий слуга не був вже в силї панувати над зворушенєм свойого серця — отже зїйшов в садок, щоб

свіжим воздухом охолодити розпалене чоло.

Тільки що увійшов на стежку обсаджену деревами, коли се почув недалеко коло себе якийсь шелест — потім дав ся чути відгук чийогось ходу — здивований відвернув ся і станув зразу немов в землю вкопаний — в той бо час розхилились корчі — і перед ним станув — Вайтленд.

РОЗДІЛ XXXVII.

ЧОРНА ЗМИЯ.

Саме тоді, як Олекса і Цезарій ждали скриті під муром, Блюм та Ґорґо, враз з більшим гуртом циганів, перелїзли через мур у другому місці, вказаному Цезаріем.

Свист, що нагло прошив воздух, був ознакою для тих, що стали при конях, щоб наближили ся, бо наступала хвиля рішучої розправи. Тоді доперва зірвав ся настрашений Олекса.

В ту же саму хвилю його злапали і звязали йому руки на плечах. Двоє зелїзних рук стиснуло йому шию так сильно, що думав, що се вже прийшла йому послїдня година і він, отворивши широко уста, з трудом лапав в себе воздух.

Межи зуби засунув йому хтось кусень шмати — потім звязали ще йому ноги і понесли на середину майдану.

Все те стало ся з незвичайною зручністю і скорістю.

— Вже? — спитав Блюм надбігаючи від брами, котру отворив побачивши на подвірю гурток людий.

— Ми вже готові! — відповіли йому. Тоді він приступив до звязаного.

— Що-ж пізнаєш тепер мене, мій достойний князю? — спитав, підсміхаючись і кидаючи лїхтарнею світло на своє лице, щоб звязаний міг його добре бачити.

Змінило ся наше положенє — говорив дальше. — Тепер ви приглядатись будете, як вам з хати заберу Ільо-

ну — а вже сторожити му її добре, щоб ви її знова не дістали в свої кіхті!

Ґорґо! — звернув ся до свого приятеля. — Ти останеш тут разом з кількома другими — тілько Марко та Осип підуть зі мною на гору. Вважай на браму і онті там двері, щоб часом панські прислужники вас не застукали. Двох остане на сторожі при ньому! — тут вказав рукою на звязаного. — Ти Марку й ти, Осипе — ходіть зі мною.

За хвилю вже всї три зникли у внутрі палати.

Хоч Блюм не знав в котрій кімнаті находить ся Ільона, але сим не журив ся — в конечній потребі готов був порозбивати всї двері.

Серце мало не вискочило йому з грудий — се-ж бо за хвилю мав вже побачити свою дорогу дівчину! Вийшовши на гору, задержав ся перед дверми кімнати, де першим разом його повалено — коли се перед ним виринув нараз якийсь рослий мущина з витягненим над ним ножем — певно був се слуга, що запримітив в палатї якийсь дивний рух і прийшов розвідати яка сьому причина.

В першу хвилину всї три цигани подали ся, побачивши несподївано перед собою ворога — але в ту-ж саму мить Блюм добув свойого ножа. Той другий однак його випередив, ніж блиснув в повітрю і впав на Роберта. Без сумніву був би його поцїлив в грудь, коли б був Блюм зручним рухом не відхилив ся в бік, так, що ніж тільки легко зранив його в рамя.

— Ти чорний псе, тепер менї не уйдеш! — крикнув скаженїлим голосом слуга — коли тут нараз пястук Марка впав на його голову так знагла, що він й голосу не видавши з себе впав на землю.

Для більшої певности і його звязано. Опісля рушив Блюм дальше, та тільки що поступив вперед, як знова втворились двері і з них випав Пепо, зваблений гамором в сінях. Блюм вже виминув ті двері, але Осип, побачив вихопившого ся зза дверий Пепа. Думаючи, що й сей хоче їм заступити дорогу, підняв ніж в гору — але Пепо кликнув:

— Тут — Блюм — тут! Дівчина є тут!

Блюм відвернув ся— а побачивши в руках свойого

товариша ножа скричав:

— Стій, Осипе! — і в ту-ж мить прискочив до нього та відтягнув взад.

— Де, Пепо, де є вона? — кликнув вхопивши його за рамя.

— Ходіть сюди, сюди! — кликав тепер слуга, тягнучи за собою Роберта.

— Сї двері! — Мусите їх виважити або розбити!

Блюм вхопив сокиру, принесену Цезарієм і почав валити цїлою силою в двері.

А в середині клячить бідна дївчина, на-пів перестрашена, на-пів врадувана — щораз сильнїйші удари падуть на двері і нараз проносить ся крик: Роберт — Роберт!

З тріскотом та гуком впали двері.

— Ільона — нарештї — здавленим голосом говорив Роберт і притиснув до своїх грудий тремтячу дївчину.

Ільона не була в силї говорити, її зворушенє було за велике та за нагле. Тремтячи, тулила ся до молодого мущини, немов заблудше дитя, що остаточно віднайшло свою матїнку. По хвилї Блюм підняв її малу головку і глянув в великі, радістю жевріючі оченята.

— Ільона — кликнув знова в невисказаній радости — відшукав я тебе наконець. — Тепер вже скінчить ся твоя журба.

— Роберте — ледво можу поняти що маю тебе коло себе — о Боже, не можеш зміркувати кілько я витерпіла задля тебе!

— Бідна — бідна ти моя — шепотїв і похиливши ся поцїлував її щиро, горячо. В невисказаному упоєню, притиснувшись щиро до себе, забули про все. До сьої хвилї ще нїколи не говорили про любов з собою, а тепер вона сперла свою головку на його грудях, а він все цїлував її з нїжною пристрастю... Обоє відчували, що так мусїло стати ся, що належали одно другому — аж до смерти. Доперва остороґа Ґорґа привела їх до памяти.

— Блюм, спіши ся, мусимо втїкати! — кликнув приятель.

Роберт кількома словами розповів ї як вірним при-

ятелем для них є Ґорґо, а Ільона з вдяки простягнула руку до нього.

Здавало ся їй, що се вона снить таке — раз що вона звінчана з князем, — то знова що є вільною і йде враз з милим своїм...

Блюм взяв її за руку і потягнув за собою. На долині стріли циганів, що з подивом глядїли на ясноволосу дівчину при боці Роберта.

Тепер Ільона почала трівожно розглядати ся, ще не була цїлком безпечною, ще міг прибути князь, а тодї — тодї.....

— Ходи Роберте — шепнула — спішім ся, не вспокоюй ся, доки я в тій хатї, в тій околицї!

— Ґорґо — кликнув Роберт — глянь чи є тамті з кіньми! — А коли молодий циган віддалив ся, перейшов разом з Ільоною через подвірє.

Нараз здержав ся. Перед ним на земли лежав якийсь темний предмет, а дівчина спіткнувшись, мимоволї скрутила в бік. Блюм напрямив світло лїхтарнї на той предмет.

— Гляди — Ільоно — знаєш хто се є? — спитав з усміхом.

Але Ільона відскочила вже з криком...

— Боже — се князь!

Блюм майже силою притягнув її з поворотом в то місце і дивлячись на звязаного, кликнув з глумом:

— Щож, вельми шановний князю, чи не сказав я тобі, що відберу її в тебе? Бачиш, що я додержав слова. Тепер нарештї скінчила ся її недоля, а ти не знайдеш вже нагоди, щоби її забрати в свої руки.

Горе тобі, коли-б ти схотів дальше нас переслїдувати! Моя сталь остра, а рука не тремтить, коли міряю з пистолї. Не забувай сього, мій князю, коли не хочеш, щоб я се доказав на твойому тїлї.

Беззвучний голос добув ся з грудий Олекси. Його очи блистїли немов у тигра, бо пізнав, що програв боротьбу, що відобрано йому Ільону. На лици його відбив ся так страшний вираз, що дівчина, стряснувшись цїлим тїлом, відвернула ся.

— Ходи Роберте — ходи — просила — ощади менї муки дивити ся на того підлого чоловіка!

Якраз від сторони брами дав ся чути свист, яким Ґорґо повідомляв приятеля, що коні ждуть на них — то-ж не журячи ся звязаним князем, пішли дальше. За хвилю сиділи вже всі на конях. Блюм взяв Ільону на свойого коня, держав її раменем — і на поданий знак цілий відділ рушив з поспіхом до поблизького лїса.

Ільона тремтяча, стрівожена, притулила ся до грудий Роберта — і хоч нїщо до себе не говорили, то обоє відчували сильні удари серця і розуміли себе.

Ох, як чарівною була та супокійна нічка. Притулились до себе, упоєні щастєм... Від часу до часу Блюм нахиляв ся і притискав міцно свої уста до мягкого мов шовк, білявого волося улюбленої дівчини, а тоді якийсь дивно милий дрощ проходив скрізь її тїлом і вона ще міцнїйше тулила своє лице до його грудий. Моглиб були остати так через цїле житє, не пускаючись, та відчуваючи навіть найнїжнїйші удари своїх сердець.

Вже пізно в ніч прибули до обозу, де цигани повитали їх голосними викликами радости.

Блюм зсадив Ільону з коня, а вона без боязни дивилась на дивачні, темні постаті, що з радісною цїкавістю окружили її і подивляли, знала бо, що є се приятелї її Роберта, котрим вона в дійсности завдячувала своє увільнене. Немов запаморочена так многими вражінями, вона оперла ся на рамени Роберта, а він з Ґорґом завели її до шатра, де могла по всїх трудах вже відпочати. Та тільки увійшли до шатра, як Ільона з боязню притулила ся до Роберта і тихо промовила:

— Остань коло мене, Роберте, маю тобі так много дечого розказати!

А він остав з великою охотою. Сїв коло ньої, обнявши її рукою, а дівчина головку свою сперла на його рамени.

Скілько то вони мали собі розказати — не говорили-ж бо разом ще від того памятного вечера в цирку. Розповіла йому про всї свої страждання, а коли згадала про визнане вмираючої матері, Блюм здрігнувсь, поблїд і посумнїв.

— Дочка князя? — промовив сумно, — ах, то нас розділяє велика пропасть!...

Хоч і я не вродив ся в циганському шатрі, то однак не знаю свого походженя і не знаю, хто були мої родичі.

Сумний тон його слів її глибоко діткнув, вона обняла його руками за шию і шепнула:

— Роберте, що менї по княжих кімнатах і мертвих блискотах — не питаюсь про се, хто ти такий і звідки твій рід виводить ся! Люблю тебе таким, як бачу і знаю, що належу до тебе на цїле житє!

— Ільона моя найдорожша...

Уста їх злучив горячий поцїлуй. Що їх обходив цїлий свїт, коли вони були побіч себе і нїколи не мали вже розлучити ся.

— Ільонко, ти тепер моя, моя вже на вїки — і нїяка сила свїта не зможе нас вже розлучити! — шепнув пристрасно Роберт.

А опісля розмалював перед її очима образ будучого щастя, як то він буде працювати для ньої і якою вона буде щасливою, коли вже стане його жінкою. Які се дорогі думки для двоїх молодих, щиро любячих ся людий!...

Потім ще вийшли перед шатро і сїли на поблизькому пни дерева. Була се роскішна для обоїх ніч. Ільона сидїла, притуливши ись до Роберта, та глядїла на зірками засїяне небо.

Блюм розповідав їй про часи свойого дитинства: як виростав серед чужих, не зазнавши материнської любови і як то взагалї не належав нї до кого. Виявив їй те, чого дотепер ще нїкому не сказав — позволив їй заглянути у найглубші закутки свойого мягкого та чулого серця.

На очах дївчини блиснули сльози — пригадала собі померш у матїр, Єлену... і стискаючи Робертову руку підняла очи на нього, на того, що мав тепер заступити цїлу її родину... Аж коли вже стало скрізь тихо в обозї то й вони підняли ся, щоб троха випочати перед невигодами дальшої подорожі. Коли Блюм ще раз її обняв, щоб поцїлувати, вона обі руки закинула йому на шию і жалісно промовила:

— Ах, Роберте, так якось менї страшно. Здаєть ся менї, що нїяк не зможу заснути після сього.

— Чого-ж так, моя дорогенька? Чи не чуєш ся щасливою. Що непокоїть твоє серденько? — спитав.

— Не знаю того, Роберте, не можу зрозуміти причини тої трівоги...

А він цїлував її раз-по-раз, аж вкінцї усміхаючись вона глянула на нього, встидаючись своїх дитячих страхів. Ще раз кріпко він притиснув її до своїх грудий — тяжко було й йому оставляти її самою — після чого вона вирвалась з його обнять і сховала ся в шатрі. Блюм стояв ще довшу хвилю, вдивившись в те місце, куди вона втїкла, потім зітхнув глубоко... Як-же щасливим почував він себе... Опянїлий своїм щастєм ,він подав ся до свойого шатра. Але і у снї ще думав про свою кохану та зі щасливою усмішкою тихенько шептав її імя.

— — — — — — — — — — — —

Незнакомий і стара Уша сидїли досить довго побіч себе і шепотїли щось, але видно стара не згоджувала ся на його предложеня.

— Нї, нї — пане — се не для старої Уші — сказала, коли він вже замовк — здобутє тої дївчини є получене з ьеликою небезпекою. Чому-ж се якраз та дївчина має бути? Самі чейже кажете, що вона не така то дуже красавиця — радше згодїть ся на другу, котру лекше дістати. Пройдїть ся кусок дороги зі мною, покажу вам другу, що певно вам подобаєть ся.

То сказавши, підняла ся і кивнула на тамтого, щоб йшов за нею. Незнакомий підняв ся з гнївом, йому не подобала ся стара, й хотїв зараз відійти, але Уша його не пустила.

— Ходїть туди, пане — шепотом промовила, коли станули перед шатром — гляньте в той бік, туди під дерево. Бачите ось ту дївчину коло того огнища, що то бабить ся з хлопцем. О, вона є хороша і свіжа, думаю що повинна подобати ся вам. Се Анїта — весела, свіжа дївчина, з чорними очима. А має струнький, гарний стан. Всїм хоче ся приподобати, то-ж часто миє ся. Вона скоро піде з вами, без надумуваня!

Погляд незнакомого побіг у вказаному напрямку. Поглянув бистро і як знаток все важив, а в кінцї сказав:

— Гм, зла не є, свіжа і молода, се правда, але щоб була дїйсно гарною, того сказати не можу; лице зовсїм буденне, а я-б хотїв щось незвичайного.

В ту-ж хвилю дали ся чути голосні оклики. Цигани

й циганки, що сидїли кругом огниск, повставали і бігли всї з ознаками радости проти наближаючих ся циганів, передом яких їхав Блюм з Ільоною.

Також Уша та незнакомий звернули свої очи в ту сторону і підійшли троха вперед, щоб лїпше побачити приїзджаючих. Нараз незнакомий скрикнув зі здивованя.

— Хай то громи бють, се гарна дївчина, ся незвичайно гарна! Уша — що се за дївчина? Звідки тут у вас взяла ся біла дївчина?

— Де, пане — про котру думаєте?

— Ся, струнка білявка, коло того високого молодця — не бачиш її? Прекрасне сотворінє — молода, нїжна, гарна — ах, хай то громи бють, се знаменитий кусок!

Уша поглянула у вказаному напрямі, тепер потрясла з гнївом головою.

— О, сьої не дістанете!

— Чому нї, се одинока, що менї подобаєть ся, а щось такого я здавна вже шукаю. Чому-ж би то я не мав її дістати?

— Вона зовсїм не належить до нас! Се дївчина того молодця, що стоїть коло ньої, і не піде з вами, се пустий ваш труд!

Очи незнакомого блиснули живо, наче зачарований проводив очима прекрасну дївчину.

— Не можу її дістати? — сказав. — Чому-ж би нї? Мусиш її до мене привести, Уша, мусиш, ту дївчину я маю дістати!

Стара покрутила головою.

— Возьміть, пане, Аніту — се жива дївчина, лїпше подобаєть ся, чим та білявка!

— Не верзи дурниць, Уша — не розумієш сього! Тепер дякую тобі за обі попередні. Коли не зможу дістати тої білявки, то на нїщо здадуть ся наші переговори.

Стара заворушила ся .Несупокійним поглядом повела по обозї, відтак нервово затерла руки.

— Се неможливе, пане — кликнула — сеї вам дати не можу, сю вибийте собі з голови!

Незнакомий з гнївом прикусив уста, лице його захмарило ся а очи все бігли в сторону Ільони.

— Но, Уша, рішай ся — сказав ще раз, збираючись до відходу — приведеш менї білявку?

— Не можу, пане — радо я-б зробила все — але сим разом мушу відмовитись.

— Га, то менї дуже прикро, сим разом не зробимо нїякого інтересу. Я-б тобі добре заплатив за сю, дїйсно, ги-б нїколи сього не пожалувала.

Лице старої скорчило ся, а коли побачила, що він справдї хоче відїйти, скоро промовила:

— Кілько ви-б дали за сю дївчину?

— Радо дам хочби й двїста лїрів!

Стара затремтїла, в очах блиснула жадоба.

— Двїста лїрів — гм, я-б рада їх заробити! — муркотїла — але нї, нї пане — не можу на се зважити ся. Колиб се викрило ся, коханок тої білявки вбив би мене!

Незнакомий вже ледво мїг панувати над своєю нетерпеливістю.

— Не викриєть ся, коли зручно забереш ся до сього. Треба підступом або силою вивести її звідси. Ільго, твій син, тобі допоможе.

— Але — але — коли б нас зловили — булоб нещастє! — муркотїла стара, боязливо з під лоба споглядаючи. Та тут жажда гроший побідила трусливість.

— Дайте менї, пане, двїста пятьдесять лїрів, се не є богато ,подумайте лиш, пане, чей-же мушу хоч частину дати Ільгови!

Очи незнакомого зрадїли.

— Гм, се много, але дістанеш, коли ти або твій син приведете менї її сьої ночі до червоної хати, а я сейчас відведу її дальше. Отже згода — можу числити на тебе?

Стара все ще отягалась. Боязливо глянула на міняйла душ і пошкробала ся в голову.

— Йдїть вже — сказала нараз. — Мїг би ще хто підслухати, а довга наша розмова може викликати підозрінє.

— Ждїть в червоній хатї, за три годинї може вдасть ся менї її туди привести.

Незнакомий кивнув головою, на позір то рівнодушно, але тільки з трудом скриваючи свою радість.

Сказав ще кілька слів, опісля з нехотя кинув її срібний гріш, немов то в дарунок і підійшов до свойого коня.

Стара, трівожно розглянувшись кругом, сховала ся в шатрі. За хвилю вже перешептувала ся із своїм сином.

Минула може година від хвилі, коли Блюм розлучив ся з Ільоною.

Огниска вже давно попригасали і загальна тишина царила в обозі. Місяць розливав своє срібне світло скрізь по цілій долині, зарисовуючи на землі тіни шатер.

Здавало ся, що все сповите глубоким сном.

Але що то за дивні постаті висувають ся із одного шатра і мов тіні пробігають через обозовиско? Ось, нестало їх. Але ні — он там на землі, немов коти, на чвораках підкрадають ся близше — від часу до часу спиняють ся і наслухують.

Далеко окружають шатра — з їх грудий ніякого голосу не чути.

Одна з тих постатий се мущина, друга женщина — поволи наближають ся до шатра, де спить Ільона. Там знова спинили ся, оглядають ся кругом, чи кого де не видно. Пошепотіли щось тихо і увійшли в шатро.

При вході відхилили полотно, так щоб місячне світло в глуб шатра дістало ся і освітило лице сплячої дівчини.

Розпущене, довге, біляве волосє, розілляло ся по раменах і грудях, рожеві уста легко розхилились, а на ангельському личку відбив ся вираз внутрішнього супокою.

Навіть стара циганка пристанула здивована, бо шляхотна й невинна краса дівоча викликала в ньої глубоке вражінє. Доперва, коли той другий дав німий знак, вона скоро наближила ся до сплячої.

У ньої в руках була губка, напущена усипляючим плином, вона притулила її до носа Ільони і пильно слідила її віддих. По хвилі підняла ся і промовила до того другого:

— Вже спить й не пробудить ся! — накрила дівчину темною хусткою, а хлопець підняв її до гори.

— Ходи, ходи, Ільґо — мусимо поспішати! — шепотом промовила стара і вийшла з шатра. Спішним ходом завернули в бік і скрили ся межи деревами.

Коли се якось пес брехнув, один з циганів підняв ся в гору — видало ся йому, що чує чийсь віддаляючий ся хід. Отворив заспані очи і глянув кругом — однак нїщо підозрілого не запримітивши, положив ся і спав дальше.

Скрізь в обозї тишина — все спить солодким сном. На лици Роберта показала ся щаслива усмішка, а його уста шепотять крізь сон: Ільона!

РОЗДЇЛ XXXVIII.

В ҐАРДЕРОБІ АРТИСТКИ.

Кілька днїв після того як барон Редерн слїдив циркову амазонку, він ходив немов у снї.

Нїякого вечера не бракувало його в ложі, але взагалї держав ся подальше від своїх товаришів, а навіть заклад межи Вайтлендом і бароном Альфонсом нї троха його не займав.

Видїли його часто коло цирку, навіть пізно в ніч після продукцій, а нїхто не міг собі витолкувати того, за чим він там якраз шукає. Його пристрасть до прекрасної донни Делєтті не була вже нїкому тайною, і скрізь насміхали ся з нього, хоч кождий був цїкавий, чи виграє він свій заклад.

Редерн прямував до цїли після добре обдуманого пляну. Порозумів ся з деким з циркової обслуги та за грошеві дарунки дізнавав ся від них про неодно, що стало йому у великій пригодї.

Коли дізнав ся, що донна все замикає ґардеробу, що нїкого не кличе до помочі при змінї строїв та нїкого не впускає до середини — дивні здогади уложили ся в голові молодого поручника.

Як би не було, артистка мусїла мати якусь особлившу причину до того, щоб нїхто не мішав ся в її справи, а найбільше її певно ходило о те, щоб не дати себе нїкому пізнати.

Такі думки його не все займали і він остаточно набрав переконаня, що донна якимсь чином зміняє свій зовнїшний вигляд так, що її не в силї пізнати. Се він мусить конче розслїдити, а може бути, що тодї зразу розвяже загадку.

Чим більше його думки були заняті тайною артистки, а тим самим її особою, тим більше змагала ся його

пристрасть до ньої, а Долєтті не моглаб була красшого способу знайти на се, щоб його в свої сїти зловити, як сей, розумієсь, колиб то її о се дїйсно ходило.

Се нещасне розгорячковане його мучило і прямо спати йому не давало, а мимо всяких зусиль, він ні на один ступінь не наближив ся до своєї цїли, себто до вияснення тайни.

Одної днини, коли його розпука доходила до крайности, рішив він насильно скінчити свою непевність.

Так дальше бути не може! Самий відчував, що сим осмішував себе в очах товаришів, а також і від циркової обслуги нераз вже наразив ся на прикрі насміхи. Тому рішив вже раз перевести свій плян в дїло.

Відбув довшу розмову з одним з циркових слуг, котрому втиснув в лапу золотий гріш, і сей приобіцяв в часї представленя отворити йому ґардеробу артистки і його там заховати, щоб десь то скритий між річами міг слїдити донну Делєтті.

Під'охочений сим Редерн пішов до дому, радїючи, що аж тепер дійде до своєї цїли.

Години до вечера здавали ся йому вічністю. Немов в горячці ходив несупокійно по кімнаті — всї його думки були заняті тим, що його жде вечером. Ось стало темніти Вже пів години перед початком представленя барон вколочив ся коло цирку, закутаний у свій довгий плащ і ждав аж слуга дасть йому умовлений знак. Через той час укладав собі що і як має робити. Коли в ґардеробі спостереже щонебудь такого, що відкриє заслону тайни, якою окружена артистка, рішив, зараз після виступу вимусити у ньої хвилю розмови, сказати її, що знає її тайну і зложити її своє серце в офіру. Може не відкажеть ся стати бароновою Редерн, особливо, коли буде мав її в своїх руках — а коли стане його жінкою, тоді його горяча любов напевно розбудить у ньої взаїмну любов.

Радів в почутю своєї побіди! Нї на хвилину не припускав, щоб його намір не повів ся.

— — — — — — — — — — — —

Представленє розпочало ся, а тоді слуга кивнув потайки на нього, щоб йшов за ним.

Серце молодого барона товкло ся сильно — ось збли жала ся здавна мріями леліяна хвиля. Бічним входом

дійшли до ґардероби донни, а коли слуга її отворив, приказав баронови скрити ся поза котарою, за котрою були заховані двері до другої кімнати, куди вона не заходила.

Там станув Редерн, добре закритий, а слуга вийшов. Барон дусив в собі віддих — дивне почуване ним заволоділо. Перфума, яку чув колись від донни і тепер сколотала його в ніс — се та сама перфума, що вдарила його колись також у Єлени, дочки князя.

Звільна повів поглядом по малій кімнаті, де був скрізь великий непорядок. На столі лежала тростина, з боку на кріслі побачив трикоти і другі части жіночого убраня, на підпозї ручавички і хустину.

Обняло його дивне, йому самому незрозуміле почуване. Здавало ся йому, що якийсь внутрішний голос кличе до нього: „Втікай, поки ще не є запізно — опісля жалуватимеш!"

А однак він остав — очима впив ся в двері, котрими мала увійти його улюблена. Вижиданє витиснуло йому піт на чоло.

В тім — серце перестало йому битись — в проході почув жіночий хід. Так, так — се вона, вона наближаєть ся до ґардероби.

Тепер отворила двері. Поки ще переступила поріг оглянула ся і притишеним голосом дала якийсь приказ послугачеви. Опісля увійшла до середини, замкнувши двері за собою, які ще опісля заложила зелїзною засувою, з середини.

Глянула кругом, потім наближила ся до стола і підкрутила світло лямпи. Редерн похилив ся вперед, відхилив троха котару і придивляв ся їй.

З причини пантоміни, що мала наступити при кінці представленя продукцію донни Делєтті перенесено сьогодня більш на початок. Якраз тільки що закінчила свій виступ і зійшла зі сцени серед гучних оплесків зібраних гостий. Але на сьогодня її виступ ще не був скінчений. На горячі проханя директора вона рішила ся ще вдруге виступити перед пантоміною, а іменно в місце „Королевої пантер", що в послідній вже хвилї повідомила директора про свою хоробу і неможливість взяти участь в програмі того вечера.